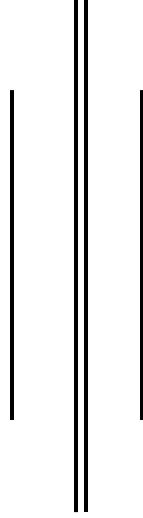

धवलागिरी गाउँपालिका

मुना, म्याग्दी

आषाढ ०९, २०७८

एघारौँ गाउँ सभामा प्रस्तुत

आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को

नीति तथा कार्यक्रम

गाउँ सभा सदस्यहरु,

१) राज्यको शासकिय स्वरुप तीन तहमा पुर्नसंरचना गरी तीन तहका सरकारको काम, कर्तव्य, अधिकार, उत्तरदायित्व तथा स्रोत साधनको वाँडफाँड समेत गरी सो को कार्यान्वयन भई रहेको छ । तीन तहका सरकारहरु स्वशासन र सहशासनको अवधारणा अनुसार अगाडि बढीरहेका छन् । यिनीहरुबिच कार्यात्मक अन्तरसंवन्ध तथा समन्वयका क्षेत्रहरुको पहिचान समेत भईसकेको अवस्था छ । नागरिकले आँफूमा निहीत सार्वभौमसत्ताको कुशल र व्यवहारिक प्रयोगका लागि आफ्ना प्रतिनिधिहरु चयन गरी आँफू सँग रहेर सुख दुःखको सहयात्री स्थानीय सरकार निर्माण गरेको चार वर्ष पुरा भई सकेको छ । नेपालको स्वाधिनताको रक्षा तथा नेपालीहरुको जीउ, धन, समानता, स्वतन्त्रताको संरक्षण गरी आधारभुत मानव अधिकारको स्थापना तथा पुर्नवहाली गर्न सदियौँ देखि संघर्ष गर्ने सबै राजनैतिक योद्धाहरु प्रति म हृदयदेखि नै स्मरण गर्न चाहान्छु । साथै आफ्नो जीवन उत्सर्ग गर्नु हुने ज्ञात अज्ञात वीर शहिदहरु प्रति भावपूर्ण श्रद्धासुमन अर्पण गर्दछु ।

२) लोकतन्त्रका आधारभुत मुल्यमान्यता, मानव अधिकारको संरक्षण, सुशासन, विधिको शासन र गाउँवासीको आधारभुत हक अधिकारको स्थापना र कार्यान्वयन गरी गाउँवासी प्रतिको प्रत्यक्ष उत्तरदायीत्व तथा जवाफदेहिता सिर्जना गर्दै लोकतन्त्रलाई जराधार देखि नै सवल बनाई लोकतान्त्रिक लाभहरुको समन्यायिक वितरण गर्न धवलागिरी गाउँ सरकार क्रियाशिल रहेको यहाँहरु समक्ष पुनः स्मरण गर्न चाहन्छु । यसै परिप्रेक्षमा धवलागिरी गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को नीति तथा कार्यक्रम सार्वभौमसत्ता सम्पन्न नागरिकबाट निर्वाचित जनप्रतिनिधिको हैसियतले यस गरिमामय एघारौँ गाउँ सभामा प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवान्वित भएको छु ।

३) नोभेल कोरोना भाइरस (covid-19) दोस्रो लहरको संक्रमणले अहिले विश्व चुनौतीपूर्ण अवस्था र सताब्दी कै महासंकटमा गुञ्जिरहेको छ । विश्वमा लाखौँ जनाको ज्यान लिईसकेको महामारी नेपालमा समेत अधिकांश क्षेत्रमा संक्रमण फैलिई ६ लाख भन्दा बढी पुगेको छ भने धवलागिरी गाउँपालिकामा ९३ जनामा संक्रमण देखिएको छ भने अन्तर सरकार समन्वय र सहकार्य, म्याग्दी जिल्लामा स्थानीय तहहरुको साझेदारीका कारण लकडाउनको

कार्यान्वयन, क्वारेन्टाईनको उचित व्यवस्थापन, उपचारको प्रवन्धले गर्दा संक्रमित ८२ जना सुधार भै घरमा फर्केका छन् भने ३ व्यक्तिहरु उपचारको क्रममा ज्यान गुमाउन पुगेका छन् । नेपालकै अनुकरणीय कार्यको रूपमा रहेको टोल विकास, युवा क्लव र आमासमुहको अगुवाईमा व्यवस्थापन भएका होम क्वारेन्टाइन र जिल्ला सदरमुकाममा रहेको आईसुलेसनमा १७ जना रहेका छन् । कोरोना भाइरस (covid-19) दोस्रो लहरको संक्रमणबाट स्वदेश तथा विदेशमा जीवन गुमाउनेहरुमा भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली व्यक्त गर्दै सम्पूर्ण शोकाकुल परिवाजनमा हार्दिक समवेदना व्यक्त गर्दछु साथै उपचाररत रहनु भएका दाजुभाई तथा दिदिवहिनीहरुमा शीघ्र स्वास्थ्य लाभको कामना गर्दछु ।

४) कोभिड १९ को महामारीलाई नियन्त्रण, रोकथाम र संक्रमण फैलिन नदिन २०७८ साल बैशाख २४ गतेदेखि लागु भएको लकडाउन प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन भएको छ । गाउँपालिकाले नेपालमा लकडाउन शुरु हुनु पूर्व नै सचेतनाका कार्यक्रम संचालन गरी होम क्वारेन्टाइन, टोल क्वारेन्टाइन व्यवस्थापन, गाउँपालिका भित्रका सबै संयन्त्र परिचालन र घर घरमा पुगी नागरिकहरुको स्वास्थ्य परीक्षणमा धवलागिरी गाउँपालिकाले गरेको अभ्यास नेपालमा नै अनुकरणीय छ । वैदेशिक रोजगारवाट फर्केका गाउँपालिका वासीहरुलाई जिल्ला सदरमुकाममा वसोवास र स्वाव ट्रेष्टको प्रवन्ध मिलाई संक्रमण नदेखिएमा गाउँपालिका भित्रका कोरेन्टाइनमा राख्ने व्यवस्था मिलाईएकोले हाल सम्म गाउँपालिका वासीहरुमा कोरोना भाइरसको संक्रमणको जोखिम घट्टै गइरहेको यहाँहरु समक्ष अवगत गराउदछु । यसका लागि गाउँपालिकावासी, स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, स्वयमसेवक र राष्ट्रसेवक कर्मचारीको अदम्य सहास, साथ, सहयोग र समर्थनको लागि उच्च प्रशंसा गर्दै जनप्रतिनिधी, राजनीतिक दल, सञ्चारकर्मी, उद्योगी व्यवसायी आदि सबैलाई हार्दिक धन्यवाद दिदै निरन्तर सहयोगको अपेक्षा राख्दछु ।

५) नयाँ भेरियन्टको कोरोना भाइरस (कोभिड १९) को महामारीले अमूल्य मानव जीवनमा महासंकट आईरहेको छ । दिनमा दुई गुणा रातमा चौगुणा रूपमा फैलिएको कोरोना भाइरसलाई परास्त गर्न, जस्तोसुकै अफ्ट्यारो परिस्थितिमा पनि चुनौतीको सामना गर्न, प्रतिकुल परिस्थितिलाई अनुकूल बनाउन आवश्यक भौतिक दुरी कायम गर्ने, सतर्कता अपनाउने, धैर्य,

आत्मविश्वास र उच्च मनोबलका साथ सवै गाउँपालिका बासीहरु एकढिक्का भएर अगाडि बढ्नुको विकल्प छैन । यस विषम परिस्थितिमा बढेको भौतिक दुरीवाट सिर्जित समस्याहरुको न्युनीकरणका लागि समाजिक दुरी न्युनीकरण गरी अझै सवल, प्रगाढ र अन्तर सम्बन्धित बनाउन आवश्यक छ । कोभिड १९ को रोकथाम र नियन्त्रणका लागि प्रतिरोधात्मक तथा सहजीकरणका उपायहरुसँगै आयआर्जन मार्फत जीविकोपार्जन र वेरोजगार युवाहरुको श्रम केन्द्रित सामुदायिक विकास आयोजना कार्यान्वयन गरी धवलागिरी गाउँपालिका भित्र यस बाट सिर्जित समस्याहरुको दिगो रूपमा समाधान गर्ने गरी कार्यक्रमहरु अगाडि बढाइएको छ ।

६) नेपालको संविधानले दिएको संवैधानिक अधिकार, संविधानको प्रस्तावको मर्म र भावनालाई आत्मसाथ गर्दै जनताको नजिकको सरकारका हैसियतले ३८ वटा ऐन कानूनद्वारा जनताको चहाना, स्थानीय आवश्यकता, लोकतान्त्रिक मुल्य र मान्यता बमोजिम सरकार सञ्चालन गर्दै आएका छौं । सन्तुलित, सुदृढ, समावेशी, समन्यायीक दिगो आर्थिक विकास, प्रभावकारी रोजगारीका अवसरहरु सृजना गर्ने, आर्थिक लगायत सबै किसिम र स्वरूपका असमानता हटाउने, चुस्त प्रशासनिक संयन्त्र निर्माण गरी पालिकावासीहरुलाई सुशासनको प्रत्याभुति दिई समाजवाद उन्मुख अर्थतन्त्र निर्माण गर्न गाउँ कार्यपालिका प्रतिबद्ध रहेको छ । यसको लागि आवश्यकता र औचित्यमा आधारित भएर राजनैतिक, आर्थिक तथा प्रशासनिक क्रियाकलापहरु सञ्चालन गरिएको छ । संवैधानिक अधिकारको स्थानीय तहमा नै प्रयोग र प्रचलनमा ल्याउन अन्य आवश्यकता नीति, नियम, कानूनहरुको निर्माण गरिएको छ ।

७) संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रका लाभहरु सहज रूपमा स्थानीय नागरिक सम्म पुऱ्याइ लोकतन्त्रको प्रतिफलको अनुभुति दिलाउन स्थानीय सरकार वलियो आधार बनेका छन् । पालिका, वडा, टोल र बस्ती सम्म संयन्त्र परिचालन मार्फत समन्यायिक वितरण गर्न गाउँ कार्यपालिकाले दिर्घकालिन र अल्पकालिन कार्यक्रमहरु अगाडि बढाई कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । जनताद्वारा चुनेका हामी जनप्रतिनिधिले जनताकै चाहना बमोजिम नागरिकको

सर्वोपरि हित र विकासका लागि धवलागिरी गाउँ कार्यपालिकाका सबै संयन्त्र परिचालन भएको गरिमामय सभा समक्ष निवेदन गर्न चाहान्छु ।

८) विकास दिगो र सकारात्मक परिवर्तन तर्फ केन्द्रित हुनु पर्छ । पहिलो गाउँ सभाबाट नै हामी दीर्घकालिन सोच, धवलागिरी र धवलागिरीवासिलाई जोड्ने विकास, अन्य पालिका सँगको सम्बन्ध स्थापित गर्ने योजनालाई जोड दियोँ । कठिन भौगोलिक अवस्था, ग्रामिण परिवेशको गाउँपालिका, आन्तरिक स्रोतको न्यूनता, असिमित आवश्यकता, गाउँपालिका वासीहरूको अधिक विकासको चाहाना, हामीसँग भएको सिमित स्रोत साधनले नागरिकले अपेक्षा गरे अनुसारको सम्बोधन भयो या भएन अध्ययन, विश्लेषण र समिक्षा गर्न आवश्यक छ ।

९) धवलागिरी गाउँपालिकाको आठौँ गाउँ सभाले स्वीकृत गरेका दीर्घकालिन महत्वका नीति तथा कार्यक्रमहरूको दीगोपनाको लागि आगामी आर्थिक वर्षमा पनि निरन्तरता दिइने छ । "कृषि, पर्यटन पुर्वाधार र रोजगार समृद्ध धवलागिरी निर्माणको आधार" भन्ने नारालाई साकार पार्न नागरिक केन्द्रीत भै उनीहरूकै सार्थक, अर्थपूर्ण तथा जीवन्त सहभागितामा नवीन कार्यक्रमहरू शुरुवात गरिनेछ ।

सभा सदस्यहरू,

१०) अब म धवलागिरी गाउँ कार्यपालिकाको आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम सम्मानित गाउँ सभा समक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

सभा सदस्यहरू,

पुर्वाधार विकास

११) गाउँ कार्यपालिकाको कुनै भौतिक पुर्वाधार विना असहज परिस्थितीमा यस पालिका अन्तर्गतको ३ नं वडा कार्यालयको भवन लिएर कार्यालय सञ्चालन गरी करिब ४ वर्ष वितेको यहाँहरूलाई अवगत नै छ । अहिले हामी जहाँ छौँ यो जमिन र भवनको स्वामित्वमा रहेको सरकारी जमिनमा संरचना थप गरी कार्यालय संचालन गरिरहेका छौँ । गाउँपालिकाको जनसंख्या वृद्धि, कर्मचारी संरचना वृद्धि, हामीले निर्माण गरेका सडकमा सहज यातायातको सुविधा वृद्धि हुँदै जाँदा सेवाग्राही नगरवासीहरू पैदल आउनेको संख्या न्यून हुँदै जान्छ जसले

गर्दा वृहत सोच विचार गरी भवन निर्माण गर्नु पर्दछ । धवलागिरी गाउँ कार्यपालिकाको मुख्य प्रशासनीक भवन निर्माणको आधार तयार गरी भवन निर्माणको काम प्रारम्भ गरिनेछ ।

१२) वडा कार्यालय निर्माण गरी सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाईने छ । वडा नं. २ र ७ को वडा कार्यालयहरु निर्माणाधीन अवस्थामा छ । वडा नं १,४ र ६ को वडा कार्यालय निर्माण आगामी बर्ष सम्ममा सम्पन्न गरीसक्ने गरी प्राथमिकतामा राखी अगाडि बढाईने छ ।

१३) आधारभुत स्वास्थ्यमा नागरिकहरुको सहज, सरल र गुणस्तरीय पहुँच स्थापना गर्न स्वास्थ्य चौकीहरुको भौतिक सुविधा विस्तार र स्वास्थ्यकर्मीहरुको व्यवस्थापनले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ । यसका लागि गाउँपालिकाको वडा नं ७ ताकममा पाँच सैयाको हस्पिटल र वडा नं. ३ मुनामा स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माणाधीन छन् । आगामी आर्थिक वर्षमा यस पालिकाको १नं. वडा गुर्जामा संघीय सरकार र गाउँपालिकाको समपुरक बजेट बाट स्वास्थ्य चौकि भवन निर्माणको थालनी गरिने छ । साथै अन्य वडाहरुमा रहेका स्वास्थ्य चौकीहरुको भौतिक अवस्थाको अध्यन गरी निर्माणका लागि प्रस्तावना अगाडि बढाईने छ ।

१४) ढोरपाटन शिकार आरक्ष हुँदै, अन्तर प्रदेश राजधानी जोड्ने प्रादेशिक सडक मार्ग(क) यस गाउँपालिकाको समथर भु-भाग हुदैँ अधिकासं क्षेत्रको ट्रयाक ओपनको काम भई स्तरवृद्धिको कार्य भईरहेको छ । यस सडकले वडा नं ७, ३ र २ को क्षेत्रलाई समेटेको हुँदा वस्ती विकास, व्यापार व्यवसाय र औधोगिकीकरण, ताकममा शहरीकरणका कार्यक्रम अगाडि बढाईनेछ । लुलाड, खोरिया देखि तल्लो जलजला सम्म जाने सडक निर्माणको लागि आवश्यक IEE र DPR तयार पारी निर्माण कार्यलाई अगाडी बढाइनेछ ।

१५) जिल्ला सदरमुकाम, प्रदेश राजधानी जोड्ने महत्वपूर्ण सडक मुना- दरवाड सडक स्तरोन्नतिको काम शुरु भएको छ । कोभिड १९ को महामारी, सरकारले लगाएको लकडाउनले काममा ढिलाई भए पनि आगामी आर्थिक वर्षमा पुरा हुने अपेक्षा गरिएको छ । हाम्रो सर्वाङ्गिण विकासको आधार मानिने यो सडकको स्तरोन्नतिले छिमेकी पालिकाहरूसँग सहज यातायात सम्बन्ध कायम हुनेछ ।

१६) धवलागिरी गाउँपालिकाले बेनी- गुर्जा- डोल्पा जोड्ने महत्वपूर्ण सडकको रुपमा परिकल्पना गरेको कर्णाली प्रदेशका महत्वपूर्ण स्थानहरुका साथै कर्णाली प्रदेशको राजधानी सुर्खेत जोड्ने द्रुत हिमालय राजमार्गको निर्माणको लागि सम्भाव्यता प्रतिवेदन र वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन तयार गरी संघ तथा प्रदेश सँग समन्वय गरिनेछ । यस सडकको निर्माणले भविष्यमा अन्तर प्रादेशिक सडक सञ्जालको निर्माण भै आर्थिक, सामाजिक तथा सास्कृतिक समन्वय तथा सञ्जालीकरणमा सहजता ल्याउनेछ ।

१७) गाउँपालिकाकले परिकल्पना गरेको मुना- ताकम- मराङ- मल्कवाङ- खिवाङ हुँदै मुदी- गुर्जा- लुलाङ- मुना धवलागिरी रिङरोडको ट्रयाक खोल्ले कार्य आगामी आर्थिक वर्षमा सुरुवात गरिनेछ । यस कार्यले पालिका क्षेत्रको यातायातलाई थप सहजता ल्याउने छ । साडक निर्माणमा गुणस्तरीयता प्रवर्द्धन गर्न गाउँपालिका र राष्ट्रिय योजना आयोग सँग साझेदारि गरी कार्यक्रम अगाडि बढाइने छ ।

१८) अन्तरपालिका र अन्तर वडा सडक सञ्जालीकरण गर्ने लिंकरोड मराङ, गेरवाङ, मलम्पार, मल्कवाङ हुँदै रघुगंगा गाउँपालिकाको चौरखानी जोड्ने अन्तर पालिका सडक आगामी आर्थिक वर्षमा सुरुवात गरिनेछ ।

१९) यस पालिका भित्र सडक सञ्जालले नछोएका १ र २ नं वडाहरुमा सडक पुर्याउनको लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरी आगामी आर्थिक वर्षमा पनि सडक निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

२०) पालिकामा बहुआयामिक दिगो पुर्वाधार निर्माण गर्न आगामी आर्थिक वर्षमा पालिका औधोगिक ग्राम, वसपार्क, ड्याम्पिङ साईड, निर्माणको लागि जग्गा पहिचान गरी कार्य प्ररम्भ हुने छ । यस गाउँपालिकाको वडा नं. ७ को ताकममा सिटी हल निर्माणको लागि सम्भावित स्थान छनौट गरी संघ प्रदेश तथा अन्य सहयोगी निकायको खोजी गरिनेछ ।

२१) क्लिन रोड ग्रिन रोड अभियान मार्फत सडक छेउछाउमा वृक्षारोपण, चौतारी पोखरी निर्माण, अग्निसो तथा डाले घाँस रोपण कार्यक्रम सघन रुपमा सञ्चालन गरिनेछ । स्तरउन्नति भई सकेका सडकलाई हरीत सडको रुपमा विकास गर्ने कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।

यसवाट सडकको बहुआयामिक र दिगो उपयोग भई सडक संरक्षण र व्यवसायिकता अभिवृद्धि हुनेछ ।

२२) पालिकावासीको आवागमनमा भरपर्दो सुरक्षा व्यवस्थापन गर्न तथा यातायातमा सहज पहुँच स्थापना गर्न ओर्थान खोला स्टिल ट्रेस पुल, धुल्धुना खोला स्टिल ट्रेस पुल, आवास खोला स्टिल ट्रेस पुल, पुल्टुस खोला झोलुङ्गे पुल, कोपिलाघाट खोला झोलुङ्गे पुल, छिरी खोला झोलुङ्गे पुल र अस्करे खोला स्टिल ट्रेस पुलहरूको निर्माण कार्य भई रहेको छ । आगामी आर्थिक वर्षमा कौशिनी र बाँसवोट, बगर छिरिखोला र खोलाखर्कमा झोलुङ्गेपुल निर्माण कार्यको शुरुवात गरिनेछ । पालिकाका अग्ला स्थानहरूलाई सञ्जालीकरण गरी आवतजावतलाई सहज बनाउन काउसीवोट- बासवोट मा वञ्जी जम्पीड सहितको, खाउरीवाड- कुम्री र धारापानी- विममा लामो झोलुङ्गेपुल का साथै वडा नं. १ गुर्जा स्थित गर्पु खोला र दैङ्ले खोलामा झोलुङ्गे पुल निर्माण गर्न आवश्यक प्रक्रिया अगाडि बढाइने छ ।

२३) मच्छिम पार्क निर्माणको काम प्रारम्भ भएको छ । पार्कलाई केन्द्रित गरी ताकम, मच्छिम, मुना होमस्टेबाट आवतजावतलाई सहज बनाउन पदमार्ग निर्माण कार्यको शुरुवात आगामी आर्थिक वर्षमा गरिनेछ । मच्छिम पार्कको डि.पि.आर.मा उल्लेखित पूर्वाधार विकास निर्माणको कार्यलाई निरन्तरता दिईने छ । खुल्ला चिडियाखानाको विकास गरी ऐतिहासिक मान्यता बोकेका यस गाउँपालिका स्थित रहेका ताकमकोत मन्दिर, मश्रिममा रहेको तामा खानी, मालिका धुरी, नर्जाखोला झरना र म्याग्दी जिल्लाकै सुन्दर बस्ति गुर्जा गाउँ क्षेत्रलाई पर्यापर्यटन र ऐतिहासिक पर्यटनको रूपमा अगाडि बढाउने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

२४) शहरी शासकीय क्षमता विकास कार्यक्रम मार्फत आवास तथा वस्ती क्षेत्रमा पूर्वाधार सुधार, सार्वजनिक शौचालय निर्माण कार्य अगाडि बढाईनेछ । ग्रामीण वस्ती तथा वसोवासबाट निर्माण भएको यस धवलागिरी गाउँपालिका लाई शहरोन्मुख नगरमा रूपान्तरण गर्न आवश्यक पूर्वाधार विकासका कार्यक्रम ल्याइनेछ ।

२५) धवलागिरी गाउँपालिका जातीय विविधताले भरिपूर्ण रहेको गाउँपालिका हो । मगर छन्त्याल दलित क्षेत्री ब्राह्मणहरूको बृति विकासका लागि पालिका स्तरीय छुट्टा- छुट्टै जातीय पहिचान झल्किने खालका भवनहरू निर्माण गर्न आवश्यक पहल गरिने छ ।

२६) काठेपोलले विद्युतीकरण भएको क्षेत्रमा जोखिमयुक्त जीवनयापनलाई सुरक्षित बनाउन तय गरिएको काठेपोलमुक्त पालिकालाई आगामी आर्थिक वर्षमा पुरा गरी उज्यालो पालिका बनाउने अभियानलाई पूर्णता दिईनेछ ।

२७) धवलागिरी गाउँपालिकाका गाउँ बस्तिलाई सुरक्षित बनाउन तथा आवागमनमा सहजता ल्याउन गाउँ बस्ति क्षेत्रमा सौर्य उर्जा, लघु जलविद्युत आयोजनालाई वैकल्पिक उर्जाको रूपमा विकास गर्दै विद्युतको केन्द्रीय प्रसारण लाईन विस्तारको काम शुरुवात गरिएको छ, उक्त कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई उज्यालो पालिका निर्माणलाई अभियानको रूपमा अगाडि बढाईने छ । धवलागिरी गाउँपालिका प्रवेश गर्ने मुख्य स्थानहरूमा प्रवेश द्वार निर्माण गरिनेछ ।

२८) धवलागिरी गाउँपालिकामा रहेका जोखिमयुक्त घरहरूको पहिचान गरिनेछ । उक्त जोखिमयुक्त घरहरूलाई सुरक्षित आवासको रूपमा रूपान्तरण गर्न संघीय सरकारको सहकार्यमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । जनता आवास कार्यक्रमलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न पहल गरिने छ । घर नभएका विपन्न परिवारको सुरक्षित आवासका लागि साझेदारीमा आवास निर्माण कार्य प्रारम्भ गरिने छ ।

२९) गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयबाट निर्माण भएका सडक लगायतका पुर्वाधारहरूको संरक्षण र दिगोपना सुनिश्चित गर्न त्यस्ता पुर्वाधारहरूको निर्माण गर्ने क्रममै निश्चित रकम लागत अनुमानमा समावेश गरी सो रकम छुट्टै मर्मत सम्भार कोषमा जम्मा गरी त्यस्तो रकमबाट आकस्मिक मर्मत सम्बन्धि कामहरू गर्ने गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ । आयोजना निर्माणका क्रममा बायो ईन्जिनियरीडमा ध्यान दिई सडक सुन्दरता र सुरक्षा प्रवर्द्धन गर्न योजनाको लागत अनुमान तयार गर्ने क्रममै आवश्यक बजेट व्यवस्थापन गर्न शुरु गरिनेछ ।

३०) उपभोक्ता समितिको क्षमता विकास गरी समितिका पदाधिकारीहरूको व्यवसायिकता सुदृढ गर्न उपभोक्ता समितिको दर्ता तथा नवीकरणलाई अद्यावधिक गरी उनीहरूको क्षमता विकास गरिनेछ ।

सभाका सदस्यहरू,

आर्थिक विकास

३१) पर्यटन विकासको महत्वपूर्ण आधार हो । रमणीय हिमाल देखि, साहसिक पर्यटनको सम्भावना बोकेको पालिकाको पर्यटकीय विकासका लागि पर्यटन गुरुयोजनाको निर्माण गर्ने कार्य यसै आर्थिक वर्षमा शुरुवात गरिएको छ । गण्डकी प्रदेशकै पर्यटकीय धरोहरको रूपमा रहेको धवलागिरीको पर्यटन विकासका लागि ऐतिहासिक ताकम कोत मन्दिर क्षेत्र, उच्च मालिका धुरी क्षेत्र, जलजला उपत्यका क्षेत्र, मराङको हललेचौर क्षेत्र, चेचुङ खिवाङको भदौरे धुरी क्षेत्र, नर्जा खोला झरना क्षेत्र, हिमालको काखमा रहेको गुर्जा गाउँ क्षेत्र, वडा नं १ गुर्जा र वडा नं ४ मुदीको सिमाना स्थित रहेका फ्लिटङ खोला तातोपानी कुण्ड क्षेत्र, वगर तातोपानी कुण्ड क्षेत्र, धवलागिरी/गुर्जा/चुरेन/पुथा हिमाल क्षेत्र महत्वपूर्ण छन । यी पर्यटकीय महत्व बोकेका ठाउँहरूको पुर्वाधार विकास र पर्यटकीय गन्तव्यमा परिचित गाराउनको लागि साझेदारको खोजी गरी सहकार्य गरिनेछ ।

३२) पहिलो गाउँ सभाबाट नै पर्यटन विकासलाई प्राथमिकता दिई विविध कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुँदै आएका छन । पर्यटन पदमार्ग निर्माण, सामुदायिक होमस्टे, धार्मिक पर्यटन, लोकसंस्कृतिको संरक्षण लगायतका कार्यक्रमलाई थप फैलावट, व्यवस्थित, गुणस्तरियतालाई जोड दिई कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

३३) नर्जा खोला झरना र जलजला क्षेत्र जैविक विविधता र पर्यापर्यटनका हिसावले महत्व बोकेको क्षेत्र हो । ओपन जु क्षेत्रमा पदमार्ग निर्माण गरी पर्यटकलाई सहज आवागमनको व्यवस्था मिलाइने छ । ढोरपाटन शिकार आरक्ष र रुकुम जोड्ने पर्यटकीय सडकमा पर्ने क्षेत्र भएको हुँदा पर्यापर्यटनको क्षेत्रमा अनुसान्धान गरिने छ ।

३४) बागराज थान, ताकम कोत, मालिका धुरी, मुदी मालिका, सोलवाड शिवालय धार्मिक पर्यटकको विकास गर्ने कार्यक्रम अगाडि बढाईने छ । धार्मिक पर्यटनको महत्व बोकेका ठाउँहरू धारापानी, कुरेपानी, ताकम कोत, मच्छिम, मुना, माझकटेरी, खोरिया, मरेनी, जलजला, गुर्जा, लम्सुड, मुदी, खिवाड, चेचुड, मराड र मल्कवाड पर्यटकीय पदमार्ग निर्माण गरिनेछ ।

३५) यस गाउँपालिकामा जीर्ण अवस्थामा रहेका तर धार्मिक पर्यटनको महत्व बोकेका लक्ष्मीनारायण मन्दिर, ताकम स्थित भगवती मन्दिर, खोरियाको सिद्धथान मन्दिरहरूको भौतिक अवस्थाको निरिक्षण गरी मन्दिर निर्माण कार्यलाई अगाडि बढाईने छ । विभिन्न धर्म मान्ने सम्प्रदायको सम्मान गर्दै क्रिस्चियन धर्म मान्ने धर्मालम्बीहरूका लागि पालिका स्तरीय चर्च भवन निर्माण गरिने छ ।

३६) धातुका सामान निर्माण गर्ने सीप भएका श्रमिकहरूको सीपलाई व्यवसायीकरण गर्न शुरु गरिएको छ । विदेशवाट फर्केका युवाहरूको सीपलाई रोजगार र व्यवसाय प्रवर्द्धनमा प्रोत्साहन गरिने छ । पालिका भित्र रहेका परम्परागत आरानको सुधार गर्ने कार्यक्रम चालु आ.व.मा प्रारम्भ भएको छ । एक वार्ड एक घरेलु औजार उद्योग, परम्परागत पेशा व्यवसायको सुदृढीकरणलाई निरन्तरता र थप परिस्कृत गर्दै पूर्ण व्यवसायीकरण गर्दै लगिने छ ।

३७) यस पालिका भित्र रहेका व्यापार व्यवसाय र उद्योगको नियमित रूपमा प्रवर्द्धन, सहजीकरण तथा नियमन हुँदै आएको छ । पालिका भित्र रहेकेका तामा खानी ढुङ्गा खानीहरूको संरक्षण र प्रबर्धन गरी पालिका क्षेत्रमा उद्योगको प्रवर्द्धन र व्यवस्थापनका लागि धवलागिरी गाउँपालिका वडा नं ७ मा उद्योग ग्रामको विकास गरिने छ । जसले सिङ्गो पालिकाको आर्थिक विकासमा टेवा पुर्याउने छ ।

३८) गाउँपालिकावासीको जीविकोपार्जन र आर्थिक विकासको मेरुदण्ड उद्यम विकास हो । वनजंगलमा खेर गएका कच्चा पदार्थ, कृषकहरूद्वारा उत्पादित वस्तुको प्रशोधन गरी बजारीकरणमा जोड दिन आवश्यक रहेको छ । पालिका क्षेत्रमा सम्भावना रहेका बाँसजन्य सामग्री, अल्लो प्रशोधन, चिराईतो संकलन तथा प्रशोधन उद्योगको सम्भावना देखिएको छ

। लघुउद्यम विकास मार्फत सीप विकास, प्रविधि हस्तान्तरण गरी पुराना उद्यमीको स्तरवृद्धि र नयाँ उद्यमीको सृजना हुने कार्यक्रमलाई अगाडि बढाइने छ ।

३९) एकका लागि सबै र सबैका लागि एक सहकारीको मर्म हो । सहकार्य, सहयोग, साझेदारिता नै सिमान्त किसानको आर्थिक विकासको लागि साथी र सारथी हो । पालिका भित्र रहेका सहकारीलाई सहकारीको सिद्धान्त, मुल्य मान्यता भित्र रहेर सञ्चालन गर्न अनुगमन, नियमनका कार्य नियमित रूपमा गरिने छ । गरिवसँग सहकारी, सहकारीमा रहेको पुँजीलाई आयआर्जन, उद्यम विकास र आर्थिक विकासमा केन्द्रित गर्ने वातावरण सृजना गरिने छ ।

४०) सहकारीहरूले गरेको काम, योगदान, भूमिका, पारेको प्रभाव अध्ययन, तथ्याङ्क सङ्कलन गरी प्रकाशन गरिने छ । सरकारी तथा सहकारी साझेदारी कार्यक्रमको पहिचान गरि कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । राम्रो काम गर्ने सहकारी र सहकारी कर्मिलाई सम्मान र पुरस्कृत गर्दै लगिने छ । एक व्यक्ति एक सहकारीको अवधारणालाई कडाईका साथ लागु गरिने छ ।

४१) मौसमी बेरोजगारको खाली समयलाई औद्योगिक क्षेत्र तर्फ स्थानान्तरण गरिनेछ । कृषिमा रहेको अर्ध बेरोजगार तथा लुकेको बेरोजगारलाई कृषिमा व्यावसायीकरण तथा औद्योगिकीकरण मार्फत रोजगार सिर्जना गरिने छ ।

४२) कृषि उत्पादनको विविधीकरण मार्फत संविधान प्रदत्त खाद्य संप्रभुताको हकको सुनिश्चितता गरिने छ । धवलागिरीको भौगोलिक अवस्था अनुसार कृषि विकास योजना अगाडि सार्नु पर्दछ । समथर भु-भाग खाद्यन्न तथा तरकारी उत्पादन, म्याग्दी खोला वारि पारीका ठाउँहरूमा फलफुल उत्पादन, पालिकाको सबै वडाहरूमा भौगोलिक विशेषता अनुसारका फलफुल तथा तरकारी उत्पादन गर्न सकिने अवस्था छ । गत आ.व. देखि हामीले अगाडि सारेको एक वडा एक कृषि सहकारी अन्तर्गत निरन्तर उत्पादन भैरहेको छ, चालु आ.व.मा अगाडी सारेको कृषि सहकारी अन्तर्गत यस पालिकाको १ देखि ७ सम्मका वडाहरूमा ७ रोपनी क्षेत्रमा सतुवा खेती, ६ नं वडा मराङ, ७ नं वडा ताकममा ३० रोपनी क्षेत्रमा एभोगाड खेती, वडा नं. ६ मराङ र वडा नं ७ ताकममा ४ रोपनीमा अलैची खेती, १ नं वडा गुर्जामा ५ रोपनीमा रेडडेलिसेस जातको स्याउ खेती साथै अन्य वडाहरूमा भौगोलिक

आवश्यकता अनुसार सुन्तला, कागती, किव्वी खेतीको सुरुवात भएको छ । यो कार्यक्रमबाट कृषकहरूलाई व्यवशायीकरण, वृहत उत्पादन भई रोजगार तथा आर्थिक विकासमा टेवा पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ । यी वृहत कृषि सहकारीहरूलाई सिकाई केन्द्रको रुपमा विकास गरिनेछ । साथै एक वडा एक पकेट क्षेत्रको कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

४३) उत्पादन हुने कृषि क्षेत्र हास हुँदै गएको छ । कृषि श्रमिकहरूको अभावलाई परिपुर्ति हुने, उत्पादकत्व वृद्धि हुने खालका प्रविधिहरू विस्तार गरी कृषिमा आधुनीकरण, व्यवसायिकरण, औधोगिकीकरण, यान्त्रीकरणलाई निरन्तरता दिइने छ । जमिन नभएका पौरखी हातहरूलाई कृषि क्रान्तिमा जोड्न भुमि बैक अवधारणालाई कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।

४४) धवलागिरीवासीको दिगो र मुख्य आम्दानीको श्रोत कृषि नै हो । कृषि पेशालाई मर्यादित, व्यवशायीक र आकर्षक बनाउनु अहिलेको आवश्यकता हो । कृषकले उत्पादन गरेको कृषि वस्तुको उचित मुल्यमा विक्रि हुने वातावरण तयार गर्न संघीय सरकारबाट तय भएको न्युनतम समर्थन मुल्यमा खाद्यान्न विक्रि गर्न सहजीकरण गरिनेछ । यसबाट कृषकले उत्पादन गरेको वस्तु उचित मुल्यमा र सहज रुपमा विक्रि हुनेछ । व्यवशायीक रुपमा कृषि उत्पादन गर्ने कृषकलाई संघीय सरकार र प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रममा तालमेल हुने गरी कृषि ऋणमा व्याज सहूलियत प्रदान गरिनेछ ।

४५) भौगोलिक विशेषताका आधारमा सुन्तला, स्याउ, किवी, अलैची, च्याउ, विउविजन, माछा तथा माहुरीपालनको पकेट क्षेत्रको आधारमा विविध कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । प्रतिफलमा आधारित कृषि अनुदान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

४६) साना तथा मझौला सिंचाई, मलखाद, विउविजन, पुंजी तथा प्रविधि उपलब्ध गराउँदै प्राङ्गारिक खेती प्रणालीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । "टनेल हाम्रो उत्पादन तपाईंको" कार्यक्रमलाई आगामी वर्ष देखि लागु गरिने छ ।

४७) बजारको माग अनुसार कृषि उपज उत्पादन गर्ने परिपाटीलाई संस्थागत गरिने छ । स्याउ, सुन्तला, किवी, कागती, ओखर, टिमुर, अलैची, सतुवा, चिराइतो खेती लागायत मागमा आधारित कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

४८) कृषि उत्पादन भूमि घट्टै गएको छ । थोरै ज्यालामा अन्यत्र काम गर्ने, आफुसँग भएको जमिन वाँझो छोड्ने क्रम बढिरहेको अवस्थामा चालु आ.व.मा खाद्यासुरक्षालाई ध्यान दिई विगत लामो समय देखि बाँझो रहेको जमिनमा खेती गर्न प्रोत्साहन दिने कार्यक्रम अगाडि सारिएकोछ । यस बाट खाद्यन्न वालीको उत्पादन वृद्धि हुने र खाद्य सुरक्षालाई टेवा पुग्ने छ । वाँझो जमिनको उपयोग हुने कार्यक्रमलाई आगामी आर्थिक वर्षमा पनि निरन्तरता दिइने छ ।

४९) खाद्यन्न वालीको विज वृद्धि, एकिकृत वाली तथा जल व्यवस्थापन, कृषक पाठशाला मार्फत कृषकहरुको ज्ञान र व्यवहारिक सीप विकास गर्न वृहत धवलागिरी सिंचाई क्षेत्रमा समुदाय व्यवस्थित सिंचित कृषि क्षेत्र कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ । धवलागिरीको ताकम धारापानी लगएतका अन्य समथर भुभागमा म्याग्दी खोलाबाट लिफ्ट सिंचाई योजना सञ्चालन गरी उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरिने छ ।

५०) गाउँपालिकामा हरेक वर्ष कृषकहरुले लगाउने फलफुल तथा जडिबुटीका विउ, विरुवाको माग बढ्दै गएको छ । विउ, विरुवाको खरिद, गुणस्तरीय विउ/विरुवाको व्यवस्थापन गर्न गाउँपालिका क्षेत्र भित्र बहुउद्येश्यीय नर्सरी स्थापना गरिनेछ । उत्पादन भएका जडिबुटी, तरकारी र फलफुल हरुलाई दिगो बनाउन चिस्यान केन्द्र स्थापना गर्न पहल गरिनेछ । एक टोल एक नर्सरी कार्यक्रमलाई क्लिन टोल ग्रीन टोल अन्तर्गत अभियानकै रुपमा अगाडि बढाईनेछ ।

५१) एक वडा एक पशु पालन फार्मलाई निरन्तरता दिईनेछ । भेडा, बाख्रा, भैंसी तथा गाई फर्मलाई साना व्यवशायी कृषि तथा पशुपंक्षी उत्पादन केन्द्रको रुपमा विकास गरिनेछ ।

५२) एक वर्ष भित्रै पालिकालाई दुग्धजन्य पदार्थ र मासुमा आत्म निर्भर बनाइने छ । स्वस्थकर मासु विक्रीका लागि पालिकामा स्थापित मासु पसलहरुको नियमित अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण मार्फत गुणस्तर कायम गरिने छ ।

५३) भेडा पालन पकेट, बाख्रा पालन पकेट, कुखुरा पालन पकेट, गाइ भैंसी पालन पकेट जस्ता थप पकेटको विकास एवं विस्तार गरिनेछ । पकेटमा आधारित पशुपालन कार्यक्रमलाई

निरन्तरता दिइनेछ । एक वडा एक पशु तथा स्थानीय कुखुरा पालन पकेटलाई विस्तार गरिनेछ ।

५४) पशुपालन नीति निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । यस गाउँपालिकामा पालिएका पशुहरुलाई महामारी रोग विरुद्ध खोपको व्यवस्था गरिनेछ । पशु विमा कार्यक्रमको लागि कृषकहरुलाई उत्प्रेरीत गरी कृषकहरुको सहभागिता ५०% अनुदानको व्यवस्था गरी पशुधन सुरक्षाको प्रत्याभुतिको कार्यक्रमलाई आगामि आर्थिक वर्षमा पनि निरन्तरता दिइने छ ।

५५) उन्नत जातका पशुहरुको आयातमा जोड दिदै स्थानीय पशु प्रजातिहरुको संरक्षण गरिनेछ । एक गाउँ एक प्राविधिकहरुको सेवाको आवश्यकता र औचित्यका आधारमा व्यवस्थापन गरिनेछ ।

५६) प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सामुदायिक विकास आयोजना सञ्चालन गरी गत आ.व.वाट कार्यक्रम सञ्चालन हुँदै आएको छ । रोजगार सेवा केन्द्र मार्फत गाउँपालिका भित्र रहेका ७९९ वेरोजगार युवाहरु रोजगार कार्यक्रममा समाहित गरिनेछ । यस कार्यले सामुदायिक पुर्वाधार विकासका कार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन हुनेछन् ।

सभा सदस्यहरु,

सामाजिक विकास

५७) विद्यार्थीहरुमा सञ्चालन हुँदै आएको दिवा खाजा कार्यक्रम र सामुदायिक विद्यालयका छात्राहरुको लागि सेनिटरी प्याड व्यवस्थापन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।

५८) सबैका लागि शिक्षा, विद्यालय व्यवस्थापन अनुदान, बाल विकास केन्द्र व्यवस्थापन, निशुल्क पाठ्यपुस्तक व्यवस्थापन कार्यक्रम निरन्तर रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ । शैक्षिक कार्यक्रम निरन्तर रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ । शैक्षिक गुणस्तर सुदृढीकरण, कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहनमा जोड दिइनेछ ।

५९) विद्यालयमा निर्माण भएको भौतिक पुर्वाधारको सदुपयोग र गुणस्तरीय शिक्षा प्रवर्द्धनमा जोड दिदै आवश्यकताका आधारमा गुणस्तरीय भौतिक पुर्वाधार निर्माण कार्यलाई अगाडि बढाईने छ ।

६०) यस पालिका स्थितका सम्पूर्ण सामुदायीक विद्यालयहरूमा प्रविधिमैत्री साक्षरता तथा निरन्तर शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा क्रमशः सूचना प्रविधिमैत्री शैक्षिक प्रयोगशालाको विस्तार गरी शैक्षिक गुणस्तर प्रदान गर्ने कार्यक्रमलाई आगामी आ.व.मा पनि निरन्तरता दिइने छ ।

६१) प्रारम्भिक बालविकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्न वालमैत्री पुर्वाधार विकास गर्ने र मन्टेश्वरी तालिम सम्बन्धि कार्यक्रमलाई आगामी आर्थिक वर्षमा पनि निरन्तरता दिइने छ ।

६२) स्थानीय कला, संस्कृति, साहित्य, धर्म तथा अन्य सामाजिक तथा साँस्कृतिक धरोहर, धवलागिरीको पहिचान र विशिष्टता वारे जानकारी दिन यसै आ.व. देखिको शुरुवात गरिएको भए तापनि कोभिड १९ को महामारीका कारण सम्पन्न हुन नसकेकोले सो कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई स्थानीय पाठ्यक्रमको निर्माणको कार्यक्रम आगामी आ.व.मा सम्पन्न गरिनेछ ।

६३) शैक्षिक पहुँच सुनिश्चितता, वैकल्पिक एवं अनौपचारिक शिक्षा, साक्षरता तथा निरन्तर शिक्षालाई जोड दिईनेछ । विद्यालयमा प्रविधिमैत्री शिक्षाको प्रवर्द्धन गरिने छ । विद्यालयमा भएका कम्प्युटर तथा प्रिन्टर नियमित मर्मत संभार भै प्रयोगमा आउने वातावरण सृजना गर्न गाउँपालिकामा प्राविधिक जनशक्तिको व्यवस्थापन गरी नियमित सेवा प्रवाह गरिने छ ।

६४) गाउँपालिका भित्र सञ्चालित सबै किसिमका शिक्षा तथा शिक्षालयहरूको प्रभावकारी तथा गुणस्तरीय व्यवस्थापनको संयन्त्र निर्माण गरिनेछ । विद्यालयको गुणस्तर परीक्षण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।

६५) शिक्षक र विद्यार्थीलाई प्रोत्साहन गर्न एस.ई.ई. परिक्षाको मुल्यांकन गरी उत्कृष्ट विद्यार्थी र विषयगत रूपमा शिक्षकलाई सम्मान तथा पुरस्कारको कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ । कक्षा ८ को परीक्षालाई व्यवस्थित र तथ्यपरक बनाउनको लागि गाउँपालिका स्तरमा क्षेत्रगत रूपमा केन्द्राध्यक्ष तोकिएको परिक्षा सञ्चालन गरिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

६६) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कार्यरत सम्पूर्ण ECD सहजकर्ता र विद्यालय कर्मचारीको मासिक पारिश्रमिक संघीय सरकार द्वारा घोषित न्यूनतम पारिश्रमिक बराबर पारिश्रमिकको आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।

६७) विद्यालय सञ्चालन तथा व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन प्र.अ/ शिक्षकहरूलाई अभिभावक काउन्सिलिङ तालिम, लेखाविधि सम्बन्धी तालिम, कार्यालय व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम, सूचना प्रविधि तालिम सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइने छ । विद्यार्थीको सिकाई उपलब्धी प्रति शिक्षकलाई पूर्णत जिम्मेवार बनाइने छ । विद्यार्थीको सिकाई उपलब्धीका आधारमा शिक्षकलाई दण्ड र पुरस्कारको व्यवस्था गरिने छ ।

६८) यस गाउँपालिकाको वडा नं ७ स्थित रहेको अन्नपूर्ण पुस्ताकलयलाई गाउँपालिका क्षेत्रको अध्ययन केन्द्रको रूपमा विकास गरिने छ । गाउँपालिका भरिका जेष्ठनागरिकहरूको सम्मान गर्दै ताकम स्थित निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको जेष्ठ नागरिक भवन निर्माणलाई आगामी आर्थिक वर्षमा पनि निरन्तरता दिइने छ ।

६९) सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत दलित तथा विपन्न परिवारका जेहेन्दार छात्र छात्राहरूलाई गाउँपालिकाबाट प्रोत्साहनमुलक कार्यक्रमलाई आगामी आर्थिक वर्षमा पनि निरन्तरता दिइने छ । साथै अनाथ, असहाय गरिब जेहेन्दार बालबालिकाहरूको शैक्षिक वृद्धिकालागि गण्डकी प्रदेश सरकार समाजिक विकास मन्त्रालय र स्थानीय तहको साझेदारीमा श्री हेम नमुना आवासीय विद्यालय निर्माण र सञ्चालनमा रहेको हुदाँ आगामि वर्ष पनि आवासीय होटेल स्तरोन्नति कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ । विद्यार्थीहरूमा सुसुप्त अवस्थामा रहेको प्रतिभालाई उजागर गर्न विविध विधामा विद्यार्थी प्रतिभा पहिचान र प्रोत्साहन कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

७०) गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका उत्कृष्ट विद्यार्थीहरूलाई प्राविधिक शिक्षा अध्ययनका लागि छात्रवृत्तिको व्यवस्था मिलाईनेछ ।

७१) संघीय शैक्षिक नीतिसँग तादात्म्यता हुने गरी गाउँपालिकाको शैक्षिक नीति अनुसार विद्यार्थी सङ्ख्या पर्याप्त भएका तर विषय शिक्षक नभएका विद्यालयहरूमा योग्यता पुगेका तर तल्लो तहमा कार्यरत शिक्षकहरूलाई प्रोत्साहन तथा अस्थायी बढोत्तरी हुने गरी मिलान गरी शिक्षकको अभाव पूर्ति गरिने छ ।

७२) अभिभावकहरूलाई आर्थिक चपेटाबाट थोरै भए पनि मुक्ति दिलाउने उद्देश्यका साथ शिक्षा सँग आयआर्जन कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका आधारमा शुरु गरिने छ ।

सभा सदस्यहरू,

७३) सबै नागरिकको आधारभुत स्वास्थ्य सरल सहज तथा गुणस्तरीय पहुँचका लागि वडा नं. ७ ताकममा ५ शैयाको अस्पतालको स्थापनालाई पूर्णता दिई भौतिक सुधार तथा व्यवस्थापनका लागि श्रोतको खोजी गरिने छ ।

७४) वडा नं. ७ मा स्थापना गरिएको ५ शैयाको अस्थाइ कोरोना अस्पताल को सेवा विस्तार र सुदृढीकरण गरिनेछ । साथै सामान्य रोगको उपचारका लागि दर्वाड वेनी पुग्नुपर्ने अवस्थाको अन्त्य गर्न हाल कार्यरत मेडिकल अधिकृतलाई आगामी आ.व.मा पनि निरन्तरता दिइनेछ । हाल सञ्चालित ल्याब सेवालाई सुदृढीकरण गरिनेछ ।

७५) स्वास्थ्य क्षेत्रका विज्ञहरूले कोभिड १९ को तेस्रो लहर पनि आउन सक्ने र त्यसबाट बालवालिका बढी प्रभावित हुने अनुमान गरेकोले सम्भावित संक्रमणको सामना गर्न खोप लगाउन बाँकी सबै नागरिकलाई खोपको सुनिश्चितता गर्न संघीय सरकार, प्रदेश सरकार सँगको सहयोग र सहकार्यमा गाउँपालिकाले खोप ब्यवस्थापन गरी गाउँपालिकाको सबै संयन्त्रहरूलाई तयारी अवस्थामा राखिरहन र स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई प्रभावकारी रूपमा परिचालनका लागि आवश्यक नीति बनाईनेछ ।

७६) समुदायमा नवजात शिशु, वालरोगको एकिकृत व्यवस्थापन, सरुवा रोगको रोकथाम, नियन्त्रण र उपचारको वातावरण सिर्जना गरिने छ ।

७७) हात्तिपाईले रोग विरुद्धको औषधी सेवनलाई समुदायमा प्रभावकारी बनाईने छ । पशुपंक्षिवाट सर्ने रोग वर्डफ्ल्यु, एन्फ्लुएन्जा लगायतका रोगको रोकथाम, नियन्त्रण र निगरानी गरिने छ ।

७८) स्थापना भई सञ्चालनमा रहेका सात(७) वटा Birthing Center हरुको गुणस्तरीयता सुनिश्चत गरिने छ । आवश्यकताका आधारमा गाउँपालिकाका अन्य स्थानहरुमा पनि गुणस्तरीय Birthing Center थप गर्दै लगिने छ । मातृशिशु स्वास्थ्यको प्रवर्द्धन गर्न Zero Home Delivery को प्रवर्द्धन गरिनेछ । गाउँपालिका भित्रको वर्थिङ्ग सेन्टरमा प्रसुती हुन नसकी अस्पतालमा प्रसुति हुने गर्भवतिको लागि एम्बुलेन्स खर्च उपलब्ध गराईनेछ ।

७९) गाउँपालिकावासीको सहज र सरल स्वास्थ्य पहुँचका लागि स्वास्थ्य चौकीहरुको स्तरवृद्धि गरिने छ । आधारभुत स्वास्थ्य सेवाका लागि स्वास्थ्य चौकीबाट प्रदान गर्दै आएका अत्यावश्यक औषधिको आपूर्ति समयमा नै व्यवस्थापन गरिने छ ।

८०) गाउँपालिकावासी हरुलाई सहज स्वास्थ्य सेवाका लागि आयोजना गर्दै आएको वृहत स्वास्थ्य सिविरलाई निरन्तरता दिइने छ । गाउँपालिकामा निर्माणाधिन रहेको ताकम अस्पताल, गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका टेलिमेडिसिन र अन्य स्वास्थ्य संस्थासँग समन्वय र सहकार्य गरिने छ ।

८१) लागु औषधमुक्त गाउँपालिकाको रुपमा धवलागिरीलाई विकास गर्न स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी तथा सामाजिक अभियान्ताको परिचालनलाई थप प्रभापकारी बनाईने छ ।

८२) मातृशिशु तथा नवजात शिशु कार्यक्रम अन्तर्गत आमा सुरक्षा, गर्भवती उत्प्रेरणा, न्यानो झोला वितरण, निःशुल्क र सुरक्षित गर्भपतन सेवालाई निरन्तरता दिईने छ ।

८३) आधारभुत तथा आकास्मिक स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी सञ्चालन गरिने छ । वाह्य खोप केन्द्रको भौतिक सुधार गरी सेवालाई प्रभावकारी बनाईने छ ।

८४) क्षयरोग नियन्त्रण कार्यक्रम, एकीकृत महिला स्वास्थ्य तथा प्रजनन स्वास्थ्य कार्यक्रम, एकिकृत बाल स्वास्थ्य तथा पोषण कार्यक्रम, महामारी रोग नियन्त्रण कार्यक्रम, अपाङ्गता रोकथाम तथा कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रम र उपचारात्मक सेवा कार्यक्रमलाई सघन रूपमा सञ्चालन गरी नागरिकहरूमा स्वास्थ्य सेवाको सुनिश्चितता गरिने छ ।

८५) गाउँपालिका क्षेत्रमा चालु आर्थिक वर्षमा शुरु गरेको जेष्ठनागरिक निःशुल्क स्वास्थ्य परीक्षण सेवा कार्यक्रम थप विस्तार गरिने छ । जेष्ठ नागरिकको घरमा गाउँपालिकाको सेवा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईने छ । जेष्ठ नागरिकको ज्ञान, सीप, अनुभवलाई पुस्तान्तरण गर्ने नवीन कार्यक्रम ल्याइनेछ । यस कार्यक्रमले जेष्ठनागरिकको सम्मान, घरपरिवारको कर्तव्यबोध, स्वास्थ्य सेवाको पहुँच घरघरमा पुगी सम्मानित नागरिक सहितको जीवनयापन गर्न मद्दत पुग्नेछ ।

८६) गाउँपालिका अन्तर्गतका स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई मासिक रूपमा सञ्चालन खर्चको व्यवस्था गरिनेछ ।

८७) विद्यार्थी मार्फत घरघरमा स्वास्थ्य एवं सरसफाईको सन्देश प्रवाह हुने गरी विद्यालयमा विद्यार्थी हेल्थ क्लव गठन गरी जनचेतना अभिवृद्धि गरिने छ । गाउँमा रहेका स्वास्थ्य आमा समूहहरूलाई बालबालिकाको खोप, महामारीमा सचेतना, व्यक्तिगत सरसफाई सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धि गरी स्वच्छ समाज निर्माणमा परिचालन गरिने छ ।

८८) निःशुल्क आधारभुत स्वास्थ्य सेवामा आम गाउँपालिकावासीको सुलभ र सरल पहुँचका लागि गाउँपालिकाले उच्च प्राथमिकता राखी कार्य गरेको छ । आगामी आर्थिक वर्षमा स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम सबै वडाका प्रत्येक घर परिवारमा लागु हुने वातावरण सृजना गरिनेछ ।

८९) आयुर्वेद स्वास्थ्यलाई पूर्वीय वाङ्गमयको स्वास्थ्य केन्द्रको रूपमा विकास गरिने छ । योग शिक्षा तथा ध्यान केन्द्रहरूको विकास गरी सकारात्मक जीवन पद्धति तथा सामाजिक विकासमा उपयोग गरिने छ ।

१०) जडिवुटिको पहिचान र नर्सरी स्थापना गर्न जडिवुटि खेतिलाई प्रोत्साहन गरिने छ । गाउँपालिकामा उपलब्ध जडिवुटिहरूको संरक्षण, विकास तथा उपयोगमा जोड दिइने छ । उत्पादित जडिवुटी लाई प्रसोधन गरी विक्री वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ । रोगको प्रतिरक्षा गर्न सक्ने क्षमता बढाउन जडिवुटिको उपयोगलाई बढावा दिईने छ ।

११) गाउँपालिकामा यसै आ.व. देखि सञ्चालनमा आएको नागरिक आरोग्य केन्द्रको सेवालाई प्रभावकारी र नागरिकको विश्वास आर्जन गर्ने गरी सञ्चालन गरिनेछ ।

सभा सदस्यहरू,

१२) गाउँपालिका वासीलाई स्वच्छ खानेपानी सुविधाका लागि एक घर एक धारा कार्यक्रम संघीय तथा प्रादेशिक सरकारको साझेदारीमा सञ्चालन गरिनेछ । पानीका मुहान संरक्षण कार्यक्रम, लिफ्ट खानेपानी आयोजना तथा संभाव्य ठाउँमा जमिनमुनीको पानी निकाल्ने प्रविधिको विस्तार गरिनेछ । मुहान देखि मुखसम्म शुद्ध खानेपानी उपलब्धताको शुरुवात गरी खानेपानीको स्वच्छता र गुणस्तरीयताको सुनिश्चितता गरिने छ । एक घर एक धारा अन्तर्गत आगामी आ.व.मा वडा नं. ६ मराङ्गमा एक घर एक धारा निर्माण योजनालाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइनेछ ।

१३) वडा नं ६ मराङमा वर्षातको पानी सङ्कलन गरी हिउँदे सिंचाई प्रणालीको विकासका लागि सम्भाव्यता अध्ययनको प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ ।

१४) घरबाट निष्कासन हुने कुहिने फोहोरलाई कम्पोष्ट मल निर्माण गर्ने र नकुहिने फोहोरलाई वर्गीकरण गरी उचित व्यवस्थापन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ । गाउँपालिकाको उपयुक्त स्थानमा नकुहिने, विक्रि नहुने फोहोरलाई विसर्जन गर्ने ड्याम्पिङ्ग साईडको व्यवस्था गरिने छ ।

१५) गाउँपालिका भित्र अभ्यासमा रहेका सबै किसिमका संस्कृतिको संरक्षण र सम्बर्द्धनका कार्यक्रमहरू पहिलो वर्षवाट प्रारम्भ गरिएको छ । नौमती एवं पन्चेवाजा संरक्षण, लोकगीत, भजनको संरक्षण, आदिवासी तथा जनजातिहरूका मौलिक संस्कृतिको संरक्षण, परम्परागत

पेशा, सीप तथा व्यवसायहरूको संरक्षणका कार्यक्रम सघन रूपमा सञ्चालन भैरहेका छन् । आगामी आर्थिक वर्षमा पनि यी कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिइने छ ।

९६) सबै परम्परागत कला, सीप, व्यवसाय तथा रहनसहनलाई गाउँपालिकाको बौद्धिक सम्पतिको रूपमा सुचीकृत गरी तिनिहरूको संरक्षण र विकास गरिने छ ।

९७) धवलागिरी गाउँपालिका भित्र जिल्लामै प्रख्यात रहेका ऐतिहासिक मठमन्दिर, देवालय,ताकम कोत , मालिका धुरी, बाघराज थान, गुठी, पाटीपौवा तथा अन्य धार्मिक स्थलहरूको संरक्षण र विकासमा जोड दिइने छ । सबै परम्परागत स्थलहरूको विकासले धार्मिक पर्यटकीय संभावनालाई उजागर गर्ने छ ।

९८) खेलकुदको माध्यमबाट मानव स्वास्थ्य, अनुशासन, कर्तव्यपरायण तथा राष्ट्रप्रेमी असल नागरिक निर्माणमा जोड दिइने छ । चालु आ.व देखि नै पालिका स्तरीय खेलकुद मैदान, वडा स्तरीय खेलकुद मैदान र टोल स्तरीय खेलकुद मैदान निर्माणमा जोड दिई खेल मैदानहरू निर्माण कार्यलाई आगामी वर्षमा पनि निरन्तरता दिइने छ ।

९९) हरेक वर्ष आयोजना हुदै आएको राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड खेलकुद प्रतियोगिता चालु वर्ष समेत तयारी पुरा भई कोभिड १९ को महामारीले गर्दा कार्यान्वयनमा कठिनाई रहयो । राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड खेलकुद प्रतियोगिताका कार्यक्रमलाई हरेक वर्ष नियमित रूपमा सञ्चालन गरिने छ । पालिकामा खेलाडिहरूको पहिचान, प्रोत्साहन र खेलको विकास भएको छ । खेलाडीहरूलाई खेलकुदमा प्रोत्साहन हुने कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

१००) राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय खेलमा सहभागि भई गाउँपालिकाको इज्जत बढाउने खेलाडीहरूलाई विशेष प्रोत्साहन गरिने छ । गाउँपालिका क्षेत्र बाहिरका विभिन्न प्रतिस्पर्धामा उत्कृष्टताहाँसिल गर्ने खेलाडीहरूलाई गरिने सम्मान तथा प्रोत्साहन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।

१०१) खेलकुदले खेलाडीहरू बीच सौहार्दताको वातावरण सिर्जना हुनुका साथै आन्तरिक पर्यटनको विकासमा समेत सहयोग हुनुका साथै आन्तरिक पर्यटनको विकासमा समेत सहयोग पुग्नेछ ।

१०२) युवा क्लवहरूको प्रवर्द्धन गरी नमूना युवा संसद अभ्यास आयोजना गरी युवाहरूको नेतृत्व विकास, अनुशासन र वक्तृत्व कलाको विकासमा जोड दिईने छ । युवा प्रतिभा पहिचान गरी सामाजिक जागरण र रूपान्तरणमा युवाहरू परिचालन गरिने छ । युवा उद्यमशीलता विकास गरी स्वरोजगार, आर्थिक विकासमा जोड दिईने छ । युवा परामर्श कार्यक्रम सञ्चालन गरी सकारात्मक सोचको विकास र सामुदायिक विकासमा युवाहरूलाई समाहित गरिने छ ।

१०३) सामाजिक समावेशीकरण, लैंगिक हिंसा न्यूनीकरणका कार्यक्रम प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिने छ ।

१०४) गाउँपालिकाको समग्र विकासका लागि महिला, तेस्रो लिङ्गी, यौनिक अल्पसंख्यक, बालबालिका, जेष्ठनागरिकको सहभागिता, क्षमता विकास र संस्थागत विकासका कार्यक्रम निरन्तर कार्यान्वयन गरिने छ ।

१०५) महिलाहरूको आर्थिक विकास, सामाजिक विकास र क्षमता विकासमा टेवा पुग्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । एक वडा एक महिला उद्योग कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईने छ ।

१०६) बेरोजगार महिलाहरूको रोजगार र उद्यमशीलता विकासका कार्यक्रमहरू लघुउद्यम विकास कार्यक्रम मार्फत सञ्चालन गरी स्वरोजगार सिर्जना गरिने छ । सबै वडामा गठन भएका महिला समूहको संस्थागत विकास र सामाजिक रूपान्तरण तर्फ अभिप्रेरित गरिने छ ।

१०७) " सुनौला हजार दिनका आमासँग अध्यक्ष" कार्यक्रमलाई आगामी आर्थिक वर्षमा पनि अभियानको रूपमा सञ्चालन गरिने छ । महिला शसक्तीकरण र महिला आयआर्जन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईने छ ।

१०८) बालबालिकाको हक र अधिकारको सुनिश्चितताका कार्यक्रमहरू विद्यालय र समुदाय स्तरमा सञ्चालन गरिने छ । बाल अधिकार, अपाङ्गताका सवालहरूलाई पालिका, वडा, टोल, वस्ती हुँदै घरपरिवार सम्म संवोधन हुने वातावरण सृजना गरिने छ । बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको संरक्षण, विकास तथा मुल प्रवाहीकरणका सघन कार्यक्रमहरू

ल्याईने छ । अभिभावक विहिन बालवालिकाको संरक्षण गरी सहज जीवनयापन, अनिवार्य पठनपाठन, स्वास्थ्य सेवा लगायत सहभागिताको अधिकारलाई सुनिश्चित गरिने छ ।

१०९) गाउँपालिकालाई पूर्णत लैङ्गिक हिंसा मुक्त पालिका घोषणा गर्न समुदाय तथा विद्यालयस्तरमा जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ । सबै प्रकारका लैङ्गिक हिंसा विरुद्ध शुन्य सहनशीलताको नीति अवलम्बन गरिने छ । जेष्ठ नागरिक, एकल महिला, बालवालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, अल्पसंख्यकका साथै सीमान्तकृत र अति सीमान्तकृत नागरिकको उत्थान र विकासका कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।

११०) गरिव तथा विपन्न दलित, आदिवासी जनजाती, एकल तथा अपाङ्गता भएका महिलाको आयआर्जन, क्षमता विकास र ससक्तीकरण गर्ने गरी आर्थिक समाजिक विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

१११) जेष्ठ नागरिक सेवा केन्द्रको भवन निर्माणमा निरन्तरता दिँदै पार्क निर्माणका आवश्यक कार्यक्रमलाई आगामी वर्ष पनि निरन्तरता दिइने छ । जेष्ठ नागरिकको घरमै नियमित स्वास्थ्य परिक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ । निजहरुको आत्मसम्मानको लागि आवश्यक सामग्री तथा सम्मान कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइने छ ।

११२) विदेशबाट स्वदेश फर्केका वेरोजगार युवाहरुको उद्यम विकास, आयआर्जन र व्यवसायीकरण हुने खालका कार्यक्रम सञ्चालन गरी गाउँमै वसोँ यहि उद्यम गरौँ भन्ने वातावरण तयार गरिने छ ।

११३) नयाँ सार्वजनिक भौतिक संरचना निर्माण गर्दा वालमैत्री, अपाङ्गतामैत्री, लैङ्गीकमैत्री तथा जेष्ठ नागरिक मैत्री बनाउन अनिर्वाय गरिने छ ।

११४) व्यक्तिगत घटना दर्ता, सामाजिक सुरक्षा व्यवस्थापन सूचना प्रणालीलाई व्यवस्थित गरी चुस्तदुरुस्त गराई सेवा प्रदान गरिने छ । व्यक्तिगत घटना दर्ता सिविरको आयोजना गरी गाउँपालिकावासीलाई सहज वातावरण सृजना गरिने छ ।

११५) गाउँपालिकाका सबै वडाहरुमा बैकिङ प्रणाली मार्फत सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणको को कार्य यसै आव देखि शुरुवात गरिएको छ । सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम

अन्तरगत जेष्ठ नागरिक, एकल महिला, दलित बालवालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले प्राप्त गर्ने मासिक सुविधा बैंक मार्फत टोल र बस्ती स्तरमा नै उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाईने छ ।

११६) गाउँपालिकाको कार्यालयमा मेलमिलापकर्ताहरू सूचीकृत गरी स्थानीय विवादहरू मेलमिलापकर्ता मार्फत मध्यस्तता तथा मेलमिलाप गरी समाधान हुने वातावरण सृजना गरिने छ । गाउँपालिकामा एउटा छुट्टै मेलमिलाप सहायता कक्षको स्थापना गरी समुदाय स्तरका विवादहरू समाधान गरिने छ । गम्भिर प्रकृतिका विवाद तथा कसुरहरूको कानुनी उपचारको लागि सहजीकरण गरिने छ ।

११७) दिगो विकास लक्ष्यको कार्यान्वयनमा गैरसरकारी संस्था तथा नीजि क्षेत्रसँग समन्वय,सहकार्य र साझेदारी आवश्यक छ । गैरसरकारी संस्था महासंघको समन्वयमा गाउँपालिकामा क्रियाशील गैससहरूले सञ्चालन गरेका परियोजना तथा कार्यक्रमको समिक्षा गरिने छ । गैससमा भएको विज्ञा, अनुभव, उपलब्ध स्रोत, समुदाय परिचालनको अवस्था, विगतको कार्यसम्पादन स्तरको मुल्यांकन गर्दै गरिवी निवारण, सामाजिक समावेशीकरण तथा सुशासन प्रवर्द्धनमा गैरसरकारी संस्थालाई गाउँपालिका विकासको सहयात्रीको रूपमा परिचालन गरिने छ ।

सभा सदस्यहरू,

बन, वातावरण तथा विपत व्यवस्थापन

११८) दिगो विकासका लक्ष्यहरू पुरा गर्ने गरी गाउँपालिकाका योजना तथा कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुनेछन् । जलवायु अनुकूल कार्यक्रमलाई विकास योजनामा आन्तरिकीकरण गरिने छ ।

११९) नदी तथा खोलाजन्य प्रकोप नियन्त्रणका लागि दर खोला, म्याग्दी खोला, मराङ खोला, फलियागाउँ स्थित छयाच्छयारे खोला, पूर्ण गाउँ देखि सिम सम्मको खोला लगायतका नदी तथा खोला किनारहरूमा कटान रोक्न आवश्यक तटबन्धन तथा वस्ती संरक्षण योजनाहरू सञ्चालन गरिने छ ।

१२०) प्लास्टिक बालन पनि हुन्न र फालन पनि हुन्न भन्ने अभियानलाई अगाडि बढाईने छ । फोहोरलाई मोहोरमा रूपान्तरण गर्ने कार्यक्रम ल्याइने छ । स्वच्छ वातावरणमा बाँच्न पाउने हकको प्रत्याभूत गर्न वातावरणीय स्वच्छताका कार्यक्रमहरु अगाडि बढाईने छ ।

१२१) प्रकोप व्यवस्थापन, विपद तथा प्रकोपमा तत्काल उद्धार गर्न तथा प्रकोप नियन्त्रण गर्न उद्धार सामाग्रीको व्यवस्था गरी चालु हालतमा राखिने छ । यसका लागि सामुदायिक संस्था, नेपाल प्रहरी, रेडक्रस तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरु बिचको समन्वय प्रभावकारी गराईने छ । विपदबाट सिर्जना भएका जोखिम तथा हानीहरु न्यूनीकरण गरी दिगो रूपमा पूनर्स्थापना गर्ने कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिने छ ।

१२२) धवलागिरी समृद्धिका लागि वन कार्यक्रम, वन पैदावार व्यवस्थापन, वृक्षारोपण र वन्यजन्तु संरक्षणका लागि सम्बन्धित निकाय सँग सहकार्य गर्दै आर्थिक रूपले महत्वपूर्ण जडीवुटी कृषि वन तथा गैर कृषि वन पैदावारको व्यवसायीक खेती र उत्पादन वृद्धिलाई प्रोत्साहन गर्ने कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइने छ ।

१२३) धवलागिरी गाउँपालिका क्षेत्रलाई संरक्षण क्षेत्र घोषणा गर्न सम्भाव्यता अध्ययन र पूर्व तयारीका कार्य गर्न सम्बन्धित निकाय र संघ सस्था सँग समन्वय गरी कार्यक्रमहरु अगाडि बढाईने छ ।

१२४) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेको प्राकृतिक स्रोतहरु ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा आदि संरक्षणका लागि अनुगमन र संरक्षण समिति गठन गर्ने तथा उत्खननका लागि IEE को मापदण्ड अनुसार उत्खनन गरी पालिकालाई आर्थिक रूपमा सम्पन्न बनाउने नीती लिईने छ । प्रभावकारी मुल्याङ्कनको व्यवस्था गरिने छ ।

सभा सदस्यहरु,

संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन

१२५) पालिका सरकारको सेवालार्ई जनमुखी, सक्षम, सुदृढ, सेवामुलक र उत्तरदायी बनाउदै लैजानु आजको आवश्यकता हो । जनशक्तिको समुचित व्यवस्थापन गर्दै जवाफदेही, जिम्मेवारीपूर्ण र सेवाग्राही मैत्री व्यवहार आमनागरिकको अपेक्षा हो । यसर्थ, आगामी दिनमा

गाउँपालिकाको प्रशासनिक संरचना, जनशक्ति, कार्यशैली, कार्यविधि र प्रक्रिया नयाँ प्रविधि, ज्ञान, सीप र क्षमतामा आधारित नागरिक पहुँचमैत्री बनाउदै लैजाने नीति लिइने छ । गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीलाई लक्षित गरी क्षमता विकास र अध्ययन अवलोकन भ्रमणका कार्यक्रम लाई निरन्तरता दिइने छ ।

१२६) नागरिक मैत्री सेवा प्रवाहको सुनिश्चितताको लागि कर्मचारीहरूलाई परिणाम प्रति उत्तरदायी बनाइने छ । नयाँ सांगठनिक संरचना अनुरूप कर्मचारीको पदस्थापना गरी कर्मचारीको कार्यसम्पादनलाई व्यवसायिक र प्रतिस्पर्धी बनाईने छ । कार्यसम्पादन तथा उपलब्धीमा आधारित प्रोत्साहन प्रणाली अवलम्बन गरी कर्मचारीको मनोबल उच्च राखिने छ ।

१२७) गाउँपालिका का वडा कार्यालय, स्वास्थ्य संस्था, कृषि तथा पशु सेवा केन्द्रहरू र गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय पालिकावासीमैत्री बनाई विकास सम्वाद, सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परीक्षण जस्ता सुशासनका औजारहरूको प्रयोग गर्दै पारदर्शीता, उत्तरदायित्व र जनविश्वास आर्जन गर्ने कार्यगत व्यवस्था मिलाइने छ ।

१२८) गाउँपालिकामा कार्यरत अस्थायी तथा सेवा करारमा रहेका कर्मचारीहरूको न्यायोचित वृत्ति विकास, योगदानमा आधारित अवकास कोष/ श्रमिक कल्याण कोषको शुरुवात गरी मनोबल वृद्धि गरिने छ, गाउँपालिकामा कार्यरत गाउँपालिका अन्तर्गतका सबै कर्मचारीको पारिश्रमिक संघीय सरकारद्वारा घोषित न्यूनतम पारिश्रमिक वरावर बनाइने छ । दरवन्दी संरचना अनुसार कार्यरत कर्मचारीको सेवासुविधा व्यवस्थापन गरिने छ । औचित्य र आवश्यकताको आधारमा सेवामा निरन्तरता दिइने छ ।

१२९) गाउँपालिकाको विकासका लागि विकास साझेदारमैत्री वातावरण सिर्जना गरिनेछ । ठुला तथा पालिकाका गौरवका योजनाहरू सञ्चालन गर्न संघ सरकार, प्रदेश सरकार तथा अन्य साझेदार निकायहरूसँग साझेदारीता गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ । यसका लागि समपूरक कोषको व्यवस्था गरिने छ ।

१३०) गाउँपालिका क्षेत्रको विकास क्रियाकलापमा आउन सक्ने वित्तिय जोखिम न्यूनीकरणका लागि पुरानो पेशकी, वेरुजु फछौँटलाई प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिइने छ । खर्च व्यवस्थापन गर्दा आर्थिक वर्ष समाप्त हुँदा शुन्य पेशकी र शुन्य वेरुजुको सिद्धान्तलाई व्यवहारमा लागु गर्ने नीति लिइने छ । गाउँपालिका बाट योजना सञ्चालन गर्दा पेशकी, रनिङ्ग विल र कार्य प्रगतिको आधारमा भुक्तानी गर्ने परिपाटीको विकास गरिनेछ ।

१३१) गाउँपालिका क्षेत्रको विकासमा अवरोध गर्ने, सडक तथा नदी, खोला नालाको क्षेत्राधिकार मिच्ने, मास्ने तथा नष्ट गर्ने, जमिन, घर तथा भौतिक संरचनामा स्वीकृत मापदण्ड विपरितको कार्य गर्ने व्यक्ति तथा समूहको पहिचान गरी गाउँपालिका स्तरीय लगत खडा गरिनेछ । वडा तथा गाउँ कार्यपालिकाले ती व्यक्ति तथा समुहलाई नियमन गर्दै कानुनी दायारामा ल्याइने छ ।

१३२) पालिकाको उपलब्धीको प्रचार प्रसार, पालिकावासीहरूलाई सुसुचित, कार्यान्वयन भएका कार्यक्रमहरूको सार्वजनिकीकरण नियमित रूपमा गरिने छ । स्थानीय सञ्चार माध्यमको सवलीकरणलाई निरन्तरता दिइने छ । स्थानीय सरकारको अधिकार कार्यान्वयनका लागि एकल तथा साझा सुचीमा रहेको अधिकार अन्तरगतका कानुनहरू आवश्यकताका आधारमा निर्माण गरिने छ ।

१३३) नागरिकको सूचनाको हकलाई प्रत्याभुत गर्न गाउँपालिकाका नीति, कानुन, राजपत्र मार्फत प्रकाशन गरिएको छ । पालिकाका निर्णयहरू वेवसाइट मार्फत प्रकाशन गरिएको छ । पालिका बाट निर्माण गरिने नीति, नियम, ऐन कानुनहरूमा सार्वजनिक पृष्ठपोषणका लागि गाउँपालिकाको वेवसाइटमा प्रकाशन गर्ने गरिएको छ । यस कार्यलाई अझ सवलीकरण गर्दै निरन्तरता दिइने छ ।

१३४) गाउँपालिका क्षेत्रमा स्थापित आमा समुह, भजनमण्डली, बाजा समूह आदिलाई व्यावसायिक, उद्यमिशील बनाउदै रोजगार उन्मुख बनाउने कार्यक्रमलाई सघन रूपमा सञ्चालन गरिने छ ।

१३५) गठन भएका टोल विकास संस्थाहरूलाई गाउँपालिका विकासको अभियानमा समाहित गरिनेछ । टोल टोलको विकासका लागि टोल विकास संस्था मार्फत नागरिक सचेतनाका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।

१३६) नेपाल प्रहरी सँगको सहकार्यमा सुरक्षा व्यवस्थालाई सुदृढ बनाइनेछ । गाउँपालिकामा सुरक्षा व्यवस्थापन, गाउँ कार्यापालिका निर्णय कार्यान्वयनमा सहयोग पुरयाउन, सार्वजनिक सम्पतिको संरक्षण गर्न नेपाल प्रहरीसँगको सहकार्यमा आवश्यक कदम चालिने छ ।

१३७) करको दर कम र दायरा फराकीलो बनाउने कार्यको शुरुवात गरिएको छ । गाउँपालिका विकासमा सबै नागरिकको सुवामित्व स्थापना गर्न सबैलाई करमा समालित गरिएको छ । गरिवमैत्री कर वा प्रगतिशील कर प्रणालीलाई पूर्णरूपमा कार्यान्वयन गरिने छ । गाउँपालिकाले पहिचान गरेका विपन्न, सिमान्तकृत समूह, अतिसिमान्तकृत परिवारलाई लाग्ने कर तथा सेवा शुल्क पुर्ण रूपमा निःशुल्क गरिने छ । कर प्रणालीलाई विद्युतिय माध्यममा आवद्ध गर्दै लगिने छ ।

सभा सदस्यहरू,

१३८) अन्त्यमा धवलागिरी गाउँ कार्यपालिकाको प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गरी "कृषि, पर्यटन, जलस्रोत र भौतिक पुर्वाधार धवलागिरी गाउँपालिकाको आधार" निर्माण गर्न यहाँहरूको साथ, समर्थन र सहयोगको उच्च प्रशंसा गर्दै आगामी दिनमा पनि अझै बढी सार्थक र समालोचनात्मक सहयात्राको लागि सम्पूर्ण गाउँपालिकावासी आमाबुवा, दिदीवहिनी, दाजुभाई तथा सबै सरोकारवालाहरूमा हार्दिक अनुरोध गर्दछु ।

धवलागिरी र धवलागिरीवासीको जय होस ।

धन्यवाद ।

**थमसरा पुन
गाउँपालिका अध्यक्ष
धवलागिरी गाउँकार्यपालिका मुना,
म्याग्दी**